

Akran Zorbalığı

Dr Hilal Tıprıdamaz Sipahi
EÜTF Halk Sağlığı AD

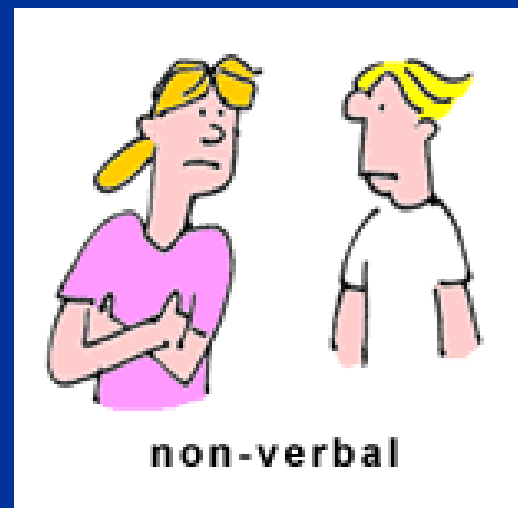
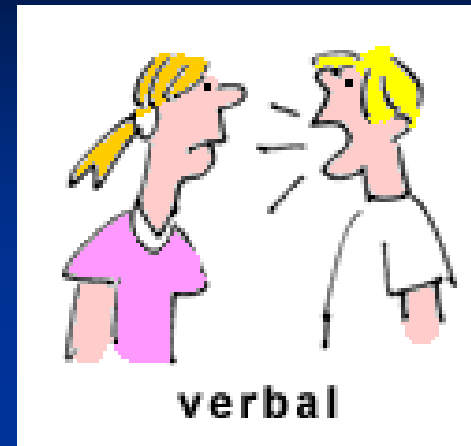
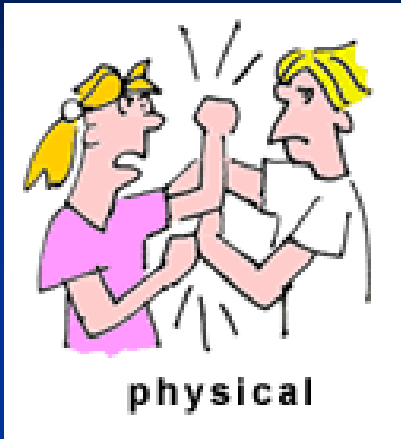
Kasım 2004

Tanım

- *“Bir öğrencinin bir yada daha fazla öğrenci tarafından belli bir süre boyunca ve tekrarlayan biçimde olumsuz davranışlara maruz bırakılmasıdır.” Dan Olweus.*
- *“ Zorbalık daha az güçteki birine daha güçlü biri yada bir grup tarafından tekrarlayan psikolojik yada fiziksel eziyettir.” Ken Rigby*
- *“Bir öğrenciye başka bir yada bir grup öğrencinin kötü, hoş gitmeyen şeyler söylemesi yada yapmasına zorbalık diyoruz. Aynı zamanda bir öğrenciye hoşlanmadığı bir biçimde tekrarlı alaylı sataşmalarda bulunulması da zorbalıktır. Ama yaklaşık eşit güçteki iki öğrencinin tartışması yada kavgası zorbalık değildir.” DSÖ okul çocuklarında sağlık davranışı anketi.*

■ Zorbalık şekilleri:

- Sözlü: adlar takma, küçük düşürme, tehdit etme.
- Fiziksel: vurma, çelme takma, iteleme, tekmeleme ya da çocuğun eşyalarını çalma veya onlara zarar verme.
- Sosyal: çocuğu dışlama, önemsememe ve hakkında söylentiler yayma.
- Psikolojik: çocuğu sürekli izleme ya da ters bakma

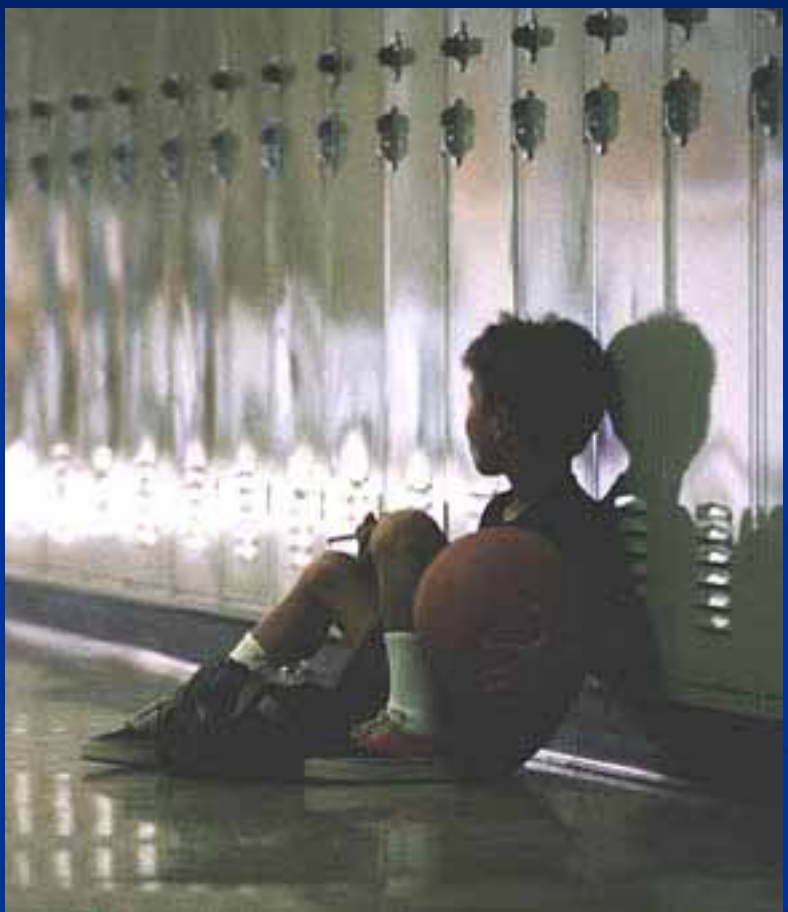
Epidemiyoloji

■ Fiziksel Özellikler:

- Araştırmacılar arasında fikir birliği yoktur

■ Psikolojik Özellikler:

- En sık karşılaşılan problem depresyon
- Kurbanlarda yalnızlık artmış ve kendine güven azalmıştır
- Kurbanlarda anksiyete semptomları zorbalığa karışmayan çocuklara göre 3,2-4,2 kat daha fazla
- Kurban / zorbalarda ise 6,4 kata kadar çıkar
- psikiyatrik bozukluklar zorbalığa karışmayan çocuklara göre zorbalarda 9,5; zorba / kurbanlarda 7,9; kurbanlarda ise 3 kat daha sık

■ Davranışsal özellikler:

- davranış bozuklukları ile zorbalık arasındaki ilişkiyi gösteren pek çok çalışma var
- davranış bozuklukları arasında genelde okulda davranım bozukluğu, fiziksel kavga, silah taşıma, hırsızlık, mülke zarar verme, madde suistimali, dolandırıcılık ve kanunlara karşı gelme
- zorbalarda alkol, tütün kullanma ve kavga etme gibi öz yıkım davranışları belirgin olarak daha sık

Bazı çalışmalardaki sıklıklar

Zorbalık			
Ülke	Sınıf / yaş	Sıklık	n
Finlandiya	1-5. sınıf	%4,1	510
İrlanda	1-5. sınıf	%49.7	7290
ABD	1-5. sınıf	%14	

Zorbalık			
Ülke	Sınıf / yaş	Sıklık	n
İngiltere	6-8. sınıf	%5	
İtalya	6-8. sınıf	%14,7	

Zorba + kurban			
Ülke	Sınıf / yaş	Sıklık	n
İngiltere	6-8. sınıf	%1,2	4067
İtalya	6-8. sınıf	%7	834

■ *İlgili konular:*

■ Kişiler arası ilişkiler:

- Öğrencilerce daha popüler bulunanlar ve sosyal kabulü yüksek olanlar daha az zorbalığa uğruyorlar
- Tezat bir şekilde zorbaların sosyal kabul düzeyi zorbalığa karışmayan öğrencilerle aynı

■ Aile / Ev ortamı:

- Ebeveyn eğitim düzeyi, sosyoekonomik durum ve aile yapısının (birlikte, boşanmış, yeniden evlenmiş) zorba yada kurban olmakla ilişkisi olduğunu ve olmadığını ortaya koyan farklı çalışmalar var
- Ebeveynlik tarzı, otoriter tarzda çocuk yetiştirme, cezalandırıcı disiplin formları çocukların zorba olma ihtimallerini arttırmakta
- Duyarlı ve destekleyici ebeveynlik zorbalık ve kurban olmayı azaltmış
- İstismara uğrama çocukların zorba ve kurban olacak olmalarının önemli bir göstergesi

■ Fiziksel sağlık konuları:

- Kurbanlarda uyku problemleri, yatak ıslatma, zaman zaman olan baş ağruları ve karın ağrularından daha sık ağrı Őikayetleri var
- Boyun, omuz, sırt, karın ağrısı, gergin yada sinirli hissetme, öfke yada hiddetle tepinme, uyku yada uyanmada güçlük, baş ağrısı ve halsizlik zorbalarda 5.1, kurbanlarda 4.6 ve zorba / kurbanlarda 8.7 kat daha sık

■ Okul ve akademik konular:

- Okul uyumu ve okul bağlılığı okul zorbalığına karışan çocuklarda düşüktü

■ *Zorbalık hakkında tutumlar / anlayışlar*

- Çocukların zorbalığın nelerden oluştuğu anlayışı öğretmenlere, ebeveynlere yada sorunun büyüklüğünü tanımlamaya çalışan araştırmacılara verdikleri bilginin geçerliliğini etkileyebilir
- Öğrenciler zorbalık formlarını (direkt fiziksel, direkt sözlü, indirekt) ayırt edebilmekteler ve kavramsal olarak zorbalığa ve zorbalara karşılar

Türkiye'de yapılan bir çalışmanın sonuçları:

- Violent behavior among Turkish high school students and correlates of physical fighting
 - İstanbul örnekleminden randomize seçilen 26 lisenin 9,10,11. sınıflarından randomize seçilen 4153 öğrenci çalışmaya alınmış
 - Çalışmada DSÖ'nün 'Health Behavior in School Age Children (HBSC) 1997/1998' anketi ana enstrüman olarak kullanılmış
 - Çalışmanın bağımlı değişkeni kavga etme Bağımsız değişkenleri ise cinsiyet, aileye, akranlara, okula ve kişiye ait faktörler

- Öğrencilerin %19'u (kızların %12'si, erkeklerin %25'i) son okul döneminde zorbalık yapmışlar,
- %30'u (kızların %22'si, erkeklerin %37'si) zorbalığa uğramışlar
- Okul içinde silahla zorbalığa uğrayanların prevalansı %7.5 olarak bulunmuş (kızlarda %2.5, erkeklerde %12)
- Öğrencilerin %8'i geçen dönem boyunca okulda silah taşıdığını bildirmiş
- Tüm öğrencilerin %42'si (kızların %22'si, erkeklerin %61'i) fiziksel kavgaya katılmışlar

■ *Korunma:*

- akran müdahalesi
- “tüm okul yaklaşımı”
 - Olweus’un Norveç’teki “Zorbalık Önleme Programı”
- öğrencilerin zorbalığa karşı tutumlarını değiştirme

Bullying Hurts...

inside
and
out!

